

Dévényi & Társaság

ÉPÍTÉSZ KFT

AZ ORMÁNSÁGI
KÓRÓS
KÖZSÉG

ÉPÍTÉSZETI
ÉRTÉKVIZSGÁLATA

Készítette:
DR. TIHANYI CSABA
műemléki szakmérnök

Pécs, 2001. szeptember

AZ ORMÁNSÁG

I. LEHATÁROLÁSA

Az Ormánság mint táj először 1257-ben jelenik meg írásos nyelvemlékben, Ormánköz alakban említik, mint az Ormán és a Dráva között fekvő vidék nevét. Az Ormán eredetileg Baranya és Somogy határvidékén, a Zselic alatt fekvő terület.

A tájegység lehatárolása nem egységes, a leírók különbözőképpen próbálják; más-más szempontok szerint meghatározni.

A reformáció elterjedése után a Baranya megye Ny-i felén elterülő felsőbaranyai református egyházközség neve volt Ormányság. Az ellenreformáció után a név jelentése arra a területre korlátozódott, ahol a református lakosság zöme maradt.

Legtöbbször a viseletből kiindulva fő kritériumként a bikla (a jellegzetes, fehér vászonból készült szoknya) hordását nézik, elterjedésének vonalában húzzák meg az Ormányság határát. Általában 40-50 falut sorolnak a tájegységhez, Szigetvár és Siklós között. Több XIX. sz. eleji leíró (Tóbi Antal, Jeremiás Sámuel) Ormányságnak csak e vidék nyugati felét nevezi, a keleti rész falvait a Bököz tájhoz sorolja.

Vizsgálatunk szűkebb tárgya most az a tíz település – Cún, Hirics, Ipacsfa, Kovácshida, Lúzsok, Kisszentmárton, Sámod, Drávacsehi, Kórós, Dráwapiski – amelyre településrendezési tervet készítettünk.

II. ELNEVEZÉS

Az Ormányság nevének eredete kérdésében is megosztottak a kutatók.

Lukácsy Imre diósvizslói lelkész 1907-ben megjelent munkájában a török orman (erdő) szóból eredezteti. (Ő igen figyelemreméltóan az itt élő népet avar-székely vegyüléknek, tehát hun-székita maradéknak tartja).

Ezt a vélekedést tudományosan alapozta meg Rásonyi Nagy László 1928-ban. A török (kirgiz, kazár, baskír, kun) szóalakot és képzését vizsgálva fölteszi, hogy az orman, urman az eredetileg domb, hegy jelentőségű or, úr származéka, amely viszont ural-altaji eredetű. Véleményének lényege, hogy az ural-altaji szó megfelelői finn-ugor nyelvekben is megvannak hasonló jelentésben, s azok származéka a magyar orom szó.

Mészöly Gedeon 1931-ben cáfolja az erdő jelentést, szerinte a mocsárból szigetként kiemelkedő földdarab neve az ormágy, ami a finn-ugor eredetű orr (ór) szavunk származéka. Ezt bizonyítja, hogy az ormánsági községek a mocsárból kiemelkedő szigeteken, orman-okon épültek.

Kiss Géza, az Ormányságot legalaposabban leíró kákcisi lelkész is ezt a véleményt teszi magáévá, Kodolányi János viszont, a másik híres Ormányság-ismerő szembeszáll a finn-ugor elmélettel, s a török eredet mellett tör lándzsát.

A finn-ugor nyelvészeti hegemoniát megdönteni igyekvő új kutatások fényében különösen figyelemre méltó ifj. Kodolányi János halk megjegyzése, akit a vitában egyik fél sem győzött meg igazáról, és az Ormányság honfoglalás előtti elnevezésének lehetőségét vetette föl.

(Az igazsághoz az is hozzátartozik, hogy az itt élő őslakos nép igazán sosem nevezte magát ormánságinak, csak a kutatóktól tudta meg, hogy őt így nevezik.)

III. TÁJ ÉS GAZDÁLKODÁS

Az ormánsági táj a honfoglalás idején a Dráva folyton változó medréhez északról csatlakozó, vizenyős, lápos, mocsaras vidék volt, ahol a kiemelkedő földhátakon sűrű erdők nőttek. A területen letelepedett Árpád kori magyarokat elsősorban a halban gazdag vizék és az állatok legeltetésére alkalmas erdők, vizenyős rétek látták el élelemmel, a földművelés nem volt jelentős. Később is az állattartásos gazdálkodás volt meghatározó, a kevés művelhető földhöz erdőirtással jutottak.

A török hódoltság alatt nem halt ki ez a vidék, az átvonuló hadak elől a lakosság a védett, jól ismert mocsarak rejtekébe vonult, így a felszabadulás után nem volt szükség idegenek betelepítésére, a túlélők és leszármazottaik folyatták régi életüket.

A földterületek korábbi birtokosai közül azonban csak a nyulak-szigeti (Margitsziget) apácák kapták vissza vajszlói birtokukat, az Ormánság többi részét a királyi kegy idegen kézre juttatta. Ez volt az első csapás az Ormánság magyarságára. Az ősi magyar földeket idegeneknek adta a neoaquisita commisio, saját gyarapodása helyett ezentúl másokért kellett dolgoznia. Területünkön Aeneas Caprara és Nesselrode pécsi püspök jutott nagyobb birtokhoz, a XVIII. sz. közepére azonban ezek a földek nagyrészt az Esterházy illetve a Batthyány család kezére jutottak, ez utóbbiak szerezték meg például a Siklósi uradalmat is. A jobbágycsaládok – leszámítva az embertelen robotterheket – viszonylag szabad életet élhettek. Az erdőkben szabadon legeltethettek, a növekedő családoknak engedélyezett volt az erdőkből művelhető szántót kikanyarítani és használni, a rengeteg fából házat építeni és tüzelőt gyűjteni. A XVIII. század közepén a tájjal és a természettel kiegyensúlyozott harmóniában éltek az azokat használó emberek. Mi lehetett ennek oka? Az, hogy az Ormánság akkori természeti tája ennek a primitív gazdálkodási foknak rendkívül kedvezett. A ligetes-fás vegetáció, a megújuló vizek változatos élete, a kevés művelésre alkalmas minőségű termőföld, az úttalanság és az elzártság adták keretét az ormánsági nép halászpákász, állattartó (nem állattenyésztő!), gyűjtögető, ráérős életének, amelyben e 10–15 ezer, sajátos kultúrájú ember élt.

Az 1767. évi úrbérrendezés új helyzetet teremtett a gazdálkodásban a jobbágyok úrbéres földjének és a földesurak kezelésében lévő majorsági birtokoknak a szétválasztásával és a jobbágyi jogok és kötelezettségek rögzítésével. Ettől az időtől kezdődik az ormánsági parasztok, illetve állataik kiszorítása az erdőkből. A hagyományos állattartásban az erdőkben legeltetettek, és a nagykiterjedésű mocsári tölgyesek adták a sertéshízlaláshoz a kifogyhatatlan mennyiségű makkot. Az úrbéri rendezés a szántók és legelők nagy részét a jobbágyoknál hagyta, az erdők viszont az uradalmaknál maradtak és a parasztok azokat csak korlátozva használhatták.

Az 1848-as szabadságharc meghozta a jobbágyfelszabadítást végre, de elindította az ormánsági falvak viszonylagos egyensúlyi helyzetének felbomlását, ami aztán a hírhedt „egykezéshez” majd az őslakosság szinte teljes eltűnéséhez vezetett.

A hanyatlás Kiss Géza által részletesen és érzékletesen kifejtett fő oka az *elkülönözésből* ered, a parasztságnak nem maradt földterülete a terjeszkedésre, a falvakat körülvevő nagybirtokok – és az azokon meginduló kapitalizálódó termelés – agyonszorították a kisparaszti gazdaságokat. Nem terjeszkedhetett északra, új területek felé, ott a rendkívüli kedvezményekkel letelepített és így hihetetlenül megerősödött németek foglalták el a földeket, dél felé pedig a Dráva állta útját.

A birtokaprózódás elkerülése miatt indult meg az „egykezés”, és ennek eredménye lett egyrészt néhány nagyobb 20-100 holdas birtok kialakulása az összeházasodásokkal, másrészt a megüresedő házak sokasodása és ezekbe a kívülről jött – más nemzetiségű, más vallású – idegenek betelepülése a falvakba.

Az Ormánság felett Kiss Géza és Kodolányi János kezdte meghúzni a vészharangot, de kiutat, megoldást e vidék a gondjaira azóta sem kapott, a két rendszerváltozás ellenére sem.

A II. világháború után a nagybirtokokat államosították, a falvak népe földhöz jutott és az 1960-as évekig művelte is azokat, meglehetősen korszerűtlenül, de lelkesen.

A termelőszövetkezetek kikényszerített megalakulása más irányba terelte ismét a falvak sorsát. A nagyüzemi termelés extenzíven terjeszkedett. A XIX. században megkezdett vízrendezési munkákat folytatva hatalmas költségű meliorizációval vontak be újabb területeket a szántóföldi termelésbe, átalakítva a táj természetes képét. A legelőerdők eltűntek, és velük szűnt meg a hagyományos állattartás; a lápok, mocsarak ugyan kiszáradtak, de jó minőségű termőföld nem lett belőlük, a föld eltartóképessége nem nőtt. A természeti adottságokat megváltoztatni, legyűzni akaró termelőszövetkezetek nem tudtak nyereségesen gazdálkodni. A falvakból megindult az elvándorlás, amihez csak lökést adott a határsáv miatti elzártság és a településpolitika tudatos visszafejlesztő törekvése.

Az 1989-es rendszerváltás az Ormánságot is felkészületlenül érte. A termelőszövetkezetek javai nagyrészt az iskolázott, addigi vezetők, irányítók kezébe kerültek. A mai lakosság túlnyomó része semmilyen kárpótlásra nem volt jogosult, akik visszaigényelhették földjüket öregek, magukra maradtak voltak és elkótyavetyélték filléreikért ősi jussukat. A vizsgált területen alig van egyénileg gazdálkodó földtulajdonos. Föld nélkül az állattenyésztés is elsorvad, vásárolt takarmánnyal gazdaságosan nem lehet állatot tartani. A termőföld egy része már most külföldiek kezén van, megművelésére elenyésző helyi alkalmazott szükséges. Munkalehetőség nincs. A kör bezárulni látszik.

Halvány reménysugár csak a Duna – Dráva Nemzeti Park léte. Hasznát egyelőre nem érzik az itt élők (a néhány vízközei kocsmá tulajdonosát leszámítva), még csak a kötöttségeket, a tiltásokat érzékelik. Az együttélők egyensúlya, a természet és az ember harmóniája újraélesztéséhez még rengeteg tanítás és tanulás kell – mindkét oldalról.

IV. A LAKOSSÁG

Hóman Bálint szerint Baranya megye területén a Botond-törzs telepedett meg. A Dráva két partján a magát honfoglaló hadnagytól származtató Kán nemzetsége szállt meg.

A helynevek tanúsága szerint a térség az Árpád – korban sűrűn lakott volt, egymástól kis távolságra sok apró bokorban éltek a honfoglaló magyarok és leszármazottaik. (A helynevekből arra is lehet következtetni, hogy ezen a vidéken a XI. században szláv telepek is voltak.)

Mohács után az állandó harcok, a vonuló seregek ellen a mocsaras, lápos vidék remek menedéket biztosított, a teljesen elnéptelenedő dél-keleti Baranyával szemben itt a falvak folyamatosan lakottak maradtak, újratelepítésre nem volt szükség.

A lakosság azonban hitet váltott. A török benyomulás után római katolikus papjai elmenekültek, a lelki vezetők nélkül maradt szenvedő nép pedig örömmel fogadta a vele

sorsközösséget is vállaló, a reformáció tanait hirdető szerzetesek, majd lelkipásztorok megjelenését. (A református vallást a törökök is jobban megtűrték, mint a Habsburg-házzal összefonódott katolikust.) Az Ormánság teljes egészében református hitre tért, a későbbi ellenreformációs törekvések sem értek el itt hatást.

A színmagyar református tömbben a – betelepítésnél egyébként hihetetlen kedvezményeket élvező – németiség csak elenyésző mértékben tudott helyet szerezni, bár ennek a kevés és nem jó minőségű szántóföld is oka volt.

A lakosság összetételének változása a XIX. század második felében kezdődött. A jobbágyfelszabadítás után az uradalmi birtokokon nem volt munkáskéz. Az ekkortájt induló majorsági gazdálkodásban korszerűbb termelés kezdődött gépesítéssel, új technológiákkal és új munkavállaló réteggel. Tanult, szakképzett mezőgazdászok, és olcsó munkaerőként cselédek települtek a nagybirtokokra. Szinte teljes egészében római katolikus vallásúak, köztük sok horvát nemzetiségű.

Az őslakosság körében ekkor kezdődött a birtoknagyság megőrzése érdekében a születésszabályozás, az egykésés – a kisparaszti gazdaságok bővülési lehetőség híján ebben látták életszínvonaluk megtartásának biztosítékát.

A legszebben Kodolányi János műveiben ábrázolt fájdalmas folyamat visszafordíthatatlanná vált, hiába harcoltak ellene a XX. század ébredező szocialisztikus mozgalmi, a népesség rohamosan fogyott. A falvak megüresedett házait az uradalmi cselédek, az egykés korai halála miatt örökös nélkül maradt birtokokat nagyrészt Ormánságon kívüli, gazdag, terjeszkedő német családok szerezték meg.

A református magyar lakosság nem tudott jó választ adni az új kor, a más gazdaság, az eltérő lehetőségek kihívásaira, életerejük fogyott el, tartásukat veszítették el. A mai falvakban arányuk nem haladja meg a 10-15 %-ot...

1945 után új távlatok nyíltak – de csak a kisbirtokosok és földtelenek előtt – a földosztással. A gépekkel, kellő szakértelemmel alig rendelkezők éppen kezdtek beletanulni a földművelésbe, amikor a termelőszövetkezetesítéssel ismét bér munkássá degradálták őket. A rossz földeken rosszul gazdálkodó termelőszövetkezetekből menekültek az emberek a közelebbi és a távolabbi városokba.

Az Ormánságot elhagyták azok, akikben még életerő, tettvágy volt, a kiürült házakba pedig tervszerűen betelepítettek egy még „hátrányos helyzetűbb” népcsoportot a cigánytelepek felszámolása címén. Ez újabb szegregációs folyamatot indított, etnikai blokkok alakultak a településeken.

1989-ben újabb lehetőséget szalasztott el az Ormánság. A rendszerváltás zavaros tulajdon-visszaállítása nem lett sikertörténet. A vizsgált területen jól működő, jó megélhetést biztosító magángazdaságok elenyésző számban alakultak. A falvak lakóinak túlnyomó része nem rendelkezik semmilyen földterülettel a házhoz tartozó kerten kívül, de még azt sem műveli rendesen. Helyi munkalehetőség alig van.

Az iskolázottság szintje alacsony, a falvak háromnegyedében nincs sem iskola, sem óvoda. A hitélet is elsovadt, a gyönyörű református templomok istentiszteletein alig vannak, saját lelkészeik nincsenek. Katolikus templomok nem épültek, legfeljebb néhány imaház, bár a cigány lakosság körében nagy szükség lenne rá.

A népesség korösszetétele nem kedvezőtlen, de a gyerekek legnagyobb része cigány származású.

Az apatikus, tanulatlan, munkára nem nevelt, és dolgozni nem is szerető lakosság a meghatározó jelenleg az Ormánságban, akik csakis külső beavatkozástól, központi segítségtől várják sorsuk jobbra fordulását.

IV. ÉPÍTETT KÖRNYEZET

Az Ormánság települései a nevet is adó, mocsárból kiemelkedő ormokon, hátakon építették házaik sorát. Ennek köszönhető a szabálytalanul kanyargó, „egy- és kétsoros” utcavonalak. Gyakori a falu közepén házakkal övezett legelő az állatok éjszakai őrzésére. A falvak kicsik, százegynéhány telkesek. A XVIII. század közepéig a szabálytalan telkeken szabálytalanul álltak a házak is, egy telken gyakran több is. A mai településszerkezet szabályos telekalakulatait és építkezését az abszolutizmus korában központi irányítással, mérnöki tervezéssel hozták létre.

Az ormánsági nép első hajlékait fából készítette. A mocsári erdők bőségesen szolgáltatják az alapanyagot.

1845-ben Hölbling Miksa megyei tisztifőorvos írt először a vidék építkezéséről. Egy-egy telken sokszor 3-4 gazda is élt egymáshoz közel álló házakban, amelyek faoldallal, szalmafedéllel és kémény nélkül épültek.

Baksay Sándor református lelkész majd püspöktől sokat olvashatunk az Ormánság Millennium körüli világáról. A községek egyetlen utcából álltak, kevés volt közülük, melynek 400-nál több lakója lett volna. Somogyi szokásnak mondja, hogy a házak talpakra épültek, szalmafedéssel.

Várady Ferenc kétkötetes, nagy Baranya monográfiája 1896-ban jelent meg. Az ormánsági részt Bodonyi Nándor sellyei tanító írta, elég rózsaszínűen. Idillinek ábrázolja pl. az uradalmi cselédség lakóhelyét, ahol két-három család egy egész sereg gyerekekkel ellakik egy szűk szobácskában békességgel, közösen fűtenek, takarítanak, közös tűzhelyen főznek. (Nem csoda, ha a cselédség igyekezett a községekbe húzódni, és napszámosként majd feles bérlőként benyomult a kihaló családok helyére.)

A már korábban is említett Lukácsy Imre 1907-es munkájában részletesebben foglalkozik a házepítéssel.

Három fejlődési fokot állapít meg, legrégebbi a talpasház, ezt követi a vertfalú, végül a kőből /téglából/ épített.

A lakóházakról és kialakulásukról a legrészletesebb leírást Gunda Bélától kapjuk, aki az Ormánságban kezdte a 30-as években szisztematikus néprajzi gyűjtőmunkáját.

Az egyhelyiségű, nyílttűzhelyes, kéménytelen balkáni eredetű háztípusból származtatja az ormánsági háromhelyiségű talpasházak kialakulását. Elméletét többen vitatták, vitatják azóta is, tárgyi bizonyítékok hiányában azonban minden következtetést csak kétkedéssel fogadhatunk.)

A török hódoltság után, a XVII-XVIII. századtól lehet pontosabban nyomon követni az ormánsági építészeti emlékeket, bár az első hiteles, rajzos leírások, felmérések csak a XIX. században keletkeztek. Ebben az időben még álltak a XVIII. századi, kizárólag fából épült talpasházak. A földre helyezett fatöncökre (göcsökre) hatalmas tölgygerendákat (*talpakat, hörgőfákat*) fektettek, ezekre tölgyfaoszlopokat állítottak, ezek tartották a koszorúfákat (*vorókat*) és a padlás-(*hászé*)-gerendázatot. A ház falai Mária Terézia erdővédő rendeletei után, a XVIII. század harmadik harmadától már nem épülhettek fából, karóvázaz sövény alapra került a polyvas kemény agyag sártapasztás

kívül-belül. (Csak a melléképületek falai készültek deszka kitöltéssel továbbra is.) A tetőre szalmazsuppot raktak, volt, hogy csak villával fölhányva, de gyakrabban *babákat* készítettek a zsúpból és iszalaggal kötötték az égerfa lécekhez.

A talpas házak előnye a lápos vidéken az áthelyezhetőség, ha árvíz, vagy más baj jött, egyszerűen odébbvontatták a talpakon, mint egy szánkót, az egész építményt. Volt, hogy egész falut is átköltöztettek így, vagy egy templomot, mint 1754-ben Kiscsányban. Az 1828-as Conscriptio Regnicolaris például felsorolja a falvak malmait, és mindegyiknél megjegyzi, hogy azoknak nincs állandó helyük. Amelyik helyen a legjobb éppen a vízjárás, odavontatják talpakon a malmokat is, ezért gyakran meg is sérülnek. Ezekből a házakból nem sok maradt már. Skanzenek őrzik a megmentett szobákat (pl. Sellyén is), vagy tájházként védik felújítva, mint a lúzsokit. A vizsgált falvakban egyedül Hiricsen található még másfél talpasház, a fél szó szerint értendő, mert az egyik ház fele ledőlt, a másik is elég rossz állapotú, de most is lakott épület, így talán még megmenthető.

A fogyó erdők, az erdővédő törvények, meg a sok tűzvész új építési módot kívánt, a XIX. századtól általános váltak a földfalak és a cseréptetők, majd a gazdagabb házaknál és a középületeknél a téglafalazat.

Különleges helyet foglalnak el az ormánsági építészetben a templomok. Az első templomok fából paticsfallal készültek, ugyanúgy, ahogy a lakóházak. A török hódoltság alatt reformátussá vált vidék híres emléke a *Herczegszőlősi Kánonok*, a baranyai reformátusság életének első tételes szabályrendszere 1576-ból. Ebben a papság kötelességévé tették a gyermekek tanítását is – 425 évvel ezelőtt! – tehát a templomok mellett iskolák is működtek. Amikor a kicsit gyarapodni kezdő közösségek rossz és kicsi templomaik helyett újat építeni akartak, erre engedélyt nem kaptak. Mária Terézia magyarellenos cselekedetei közül ez az egyik legfájóbb, a református egyház, és vele az egész, színmagyar Ormánság elnyomása. Csak II. József 1791-es türelmi rendelete teremtett lehetőséget arra, hogy az annyira vágyott templomépítések elkezdődhessenek, akkor viszont szinte egyszerre készültek minden ormánsági faluban. Eddig csak a festett, kazettás famennyezetű templomokról születtek tanulmányok, a színes, rokokó ornamentika XVIII. sőt XIX. századi továbbéléséről. (Drávaiványi – 1792; Kórós – 1793-1834; Kovácshida – 1833; Adorjás – 1837) A többi, 1820 és 50 között épült, egymáshoz nagyon hasonló megjelenésű, sallangoktól mentes, klasszicizáló későbarokk stílusú, egytornyos, karzatokkal ellátott tagolatlan teremteres, téglavagy lapos faboltozatos mennyezetű, kívül-belül fehérre festett templom, amely ennek a vidéknek az összetartozását hirdeti, és a kevéssel utánuk emelt parókiák szintén megérdemelnének egy külön tanulmányt.

1943-ban dr. vitéz Kiss Tibor építész, műegyetemi tanár jelentett meg fényképekkel gazdagon illusztrált kötetet az Ormánság és a Szigetvidék népének építészetéről, a tanítványaival folytatott gyűjtőmunka eredményeként. Az ebben szereplő gyönyörű, XVIII. sz. végi – XIX. sz. eleji lakóházakból nem sok maradt meg mára. Most, csaknem hatvan évvel később, a településrendezési tervekhez kapcsolódó építészeti értékvizsgálat során már a XX. századi emlékanyag védelme lett az elsődleges cél. Reméljük a most védelemre javasoltak közül több fogja átélni a következő hatvan évet...

Lugosi Ágnes
okl. építészmérnök
műemléki szakmérnök

Irodalom:

Kiss Géza: Ormányság - 1937

Kodolányi János – ifj. Kodolányi János: Baranyai utazás - 1963

Elek P. – Gunda B. – Hilscher Z. – Horváth S. –

Karsay Gy. – Kerényi Gy. – Kocogh Á. –

Kovács I. – Pócsy F. – Torbágyi L.: Elsüllyedt falu a Dunántúlon - 1936

Tomanóczy Jolán: Hirics ormánsági község nyelvjárásának hangtana - 1940

Dr. Kiss Tibor: A Szigetvidék és az Ormányság népének építésze - 1943

Zentay Tünde: A parasztház története a Dél-dunántúlon - 1991

KÓRÓS

1. Településtörténet

Kórós község első oklevélben történő említése 1478-ból való.

Az Ormánság keleti részéhez a „Bóköz” néven is jelzett vidékhez tartozó területet már a Krisztus előtti időkből fenn maradt emlékek jelzik.

A mai Kórós közigazgatási területén a külterületen lévő Palaj-pusztai 1873-as bronzkori kincslelet, - amely a Magyar Nemzeti Múzeumba került - egyértelműen bizonyítja, hogy már ez időben itt lakott hely volt.

Ugyancsak a község külterületi részén egy 1200-as évekből származó kardot találtak, amely a terület történelmére utal.

Nevének eredetét a különböző források némi eltéréssel vezetik le. Egyrészt az egykori hatalmas erdőségekben lévő nagy mennyiségű kőrisfáról kapott Körös név szerepel ezek között, de meggyőzőbbnek tűnik, hogy a település környékén már lecsapolt, de a vidékre kétségtelenül jellemző, mocsaras, vizenyős területen jól termő kóró volt a falu névadója.

A területen lévő dűlő és egyéb földrajzi nevek, amelyek tavakra, szigetekre, szigeti mezőkre, vizekre, fűzesekre, száraz területekre utalnak, meghatározzák, szinte rajzolják a lecsapolás előtti térképet. A települést érintő Pécsi-víz egyben határt is jelöl.

A különböző puszták pedig az egykori mezőgazdasági művelés módját mutatják, és azt is jelzik, hogy megszűnésük után az ott élők a falu lélekszámát növelték betelepülésük után.

Kórós a török alatt mindvégig lakott magyar falu volt, amelynek lakossága a református hitre tért.

A település temploma a török kiűzése után épült.

A faluban 1930-ban 448, külterületén 150, 1970-ben a faluban 240, külterületén 54, 1996-ban pedig összesen 264 lakos volt.

A település a Siklósi Uradalom része volt, amely a török idők előtt az Istvánffy-család tulajdona, a török kiűzése után Caprara tábornok kezére kerül, majd a Batthyány

nemzetségre szállt, utolsó birtokosa Batthyány Kázmér volt, akitől 1848-ban vállalt szerepe miatt elkobozták, ezt követően pedig a Kincstár használta.

2. Településszerkezeti, községképi és építészeti értékek

Az eredendően Kelet-Nyugati tengelyű útifalu fejlődése során szabálytalanná vált, jelentős méretű, tölcészerű kiszélesedésével, amely nyugatról lezáratlan maradt, és egy Észak-Déli tengelyű leágazással bővült.

A település közepét képező nagyméretű teresedésen áll a templom, mely ezáltal az orsósfalú jellegét ölti magára.

A csekély számú középület a templom körül tömörült, az iskola és községháza, valamint a parókia közvetlenül vele szemben, míg a kocsmá kissé távolabb áll.

A török utáni időkben született, fából összeállítható templom a helyi szájhagyomány szerint a falu lakóinak menekülése, „futása” során szétszedésre került, és vitték magukkal.

A község közepén a tér szélén magában álló egyszerű barokksisakos, nyújtott hajójú templom első része 1793-ban, míg a torony 2 évvel később épült, ezt követően 1834-ben tovább bővítették, s így nyerte el szokatlan hosszú formáját.

A templomban álló két kórus a jelzett két különböző korszakot is őrzi, a bővített hajó a festett mennyezetkazetták stílusa tekintetében is elkülönül. A templomban látható felirat szerint **„Ez szent hej, megnagyobbított 1834. Esztendőben”**.

Feltételezhető, hogy a festett kazetták Gyarmati János, vajszlói asztalosmester keze munkái.

A település lakóházai a környező falvakra is jellemző módon születtek.

A lakóházak a XIX. század végéig szinte egyöntetűen talpas, gerendavázás szerkezettel készültek, zsúp vagy nádfedéssel, és ez akkor egységes fehérre meszelt faluképet jelentett, annak ellenére, hogy a lakóépületek telken belüli elhelyezését az ott lévő ormok határozták meg, mivel a lakóház mindig a legmagasabb helyre épült.

A XIX. század második felében - végén megjelent, rendszerint sváb kőművesek által épített vályog, vagy tömésfalú lakóépületek már sok esetben cserépfedésűek. Ez időben épülnek a többnyire pillérekre támaszkodó tornácok, rendszerint íves kialakítással.

A faluképet meghatározó elemként alakultak ki az épületeket összekapcsoló és az állattartásra visszavezethető különböző kerítések, amelyeket később az állatok istállóban való elhelyezése után nyitottak meg, az utca, illetve a tér felé kapukkal.

Az épületek oromzatán és homlokfalán új díszek jelentek meg, így például a felső csúcs alatt a sugárzó nap, és a különböző vakolatból készült virágdíszek, amelyek többsége ezen a környéken a Zsolnay-gyár mintakönyvéből származott.

Ez időben a városi előképeket követve már készülnek „L”-alakú ún. „hajtott házak” is, a polgárosodó falu jelképeként, a divatos homlokzati díszek alkalmazásával.

Az egykori talpas, gerendavázas házépítésnek Kóróson sem maradt látható emléke.

A lakóházak jelentős része azonban a korábban uralkodó hosszanti elrendezésű, nyeregtetős, oromfalas tömegét őrizte meg, néhány széparányú, pilléres, íves, mellvéddel készült tornáccal.

Ezek és a XIX. század végét, illetve a XX. század elejét jelző néhány polgári ízléssel készült lakóház helyi védelem alá vonásával őrizhető meg, és formálható tovább – a jellegzetes ormánsági településszerkezettel együtt – a falu vonzó képe, amelyet kiegészíthet a csekély számban fennmaradt gazdasági épület megőrzése, és az utca karakterét meghatározó falazott kerítések, kapubálványok, kovácsoltvas kapuk, kerítések megtartása, helyreállítása.

Az ormánsági falvak temetői és az ott található sírjelek részei a település történetének és kultúrájának. Kórós sírkertjében is látható még néhány XIX. sz-i fa- és kőfaragó mester kezenyomát őrző, csodálatosan megmunkált fejfa és sírkő, amelyek megtartása az utódok, illetve a falu mai lakóinak tiszte.

Az ódon sírok düledező köveit jelen formájukban megőrizve, a fűvet lekaszálva, kegyeleti park alakítható ki, vagy a ravatalozó környékén rendezett kőtárás fajfagyűjtemény alakítható ki.

3. Védendő értékek:

Országos védettségű (M jelzésű) épület:

1. Kossuth u. Hrsz.: 77. - református templom

Helyi védelemre javasolt (H1 jelzésű) épület:

1.	Petőfi u. 1.	Hrsz.: 103	-	lakóház
2.	Petőfi u. 5.	Hrsz.: 98	-	lakóház (teljes porta)
3.	Petőfi u. 6.	Hrsz.: 97	-	lakóház (teljes porta)
4.	Petőfi u. 9.	Hrsz.: 94	-	lakóház (teljes porta)
5.	Petőfi u. 11.	Hrsz.: 92	-	lakóház
6.	Petőfi u. 13.	Hrsz.: 90	-	lakóház
7.	Petőfi u. 16.	Hrsz.: 87	-	lakóház
8.	Petőfi u. 17.	Hrsz.: 86	-	lakóház (teljes porta)
9.	Rákóczi u. 15.	Hrsz.: 120	-	lakóház (teljes porta)
10.	Rákóczi u. 20.	Hrsz.: 115	-	lakóház
11.	Rákóczi u. 21.	Hrsz.: 114	-	lakóház
12.	Kossuth L. u. 39.	Hrsz.: 31	-	lakóépület, volt lelkeszlak
13.	Kossuth L. u. 38.	Hrsz.: 32	-	lakóépület
14.	Kossuth L. u. 37.	Hrsz.: 33	-	lakóépület
15.	Kossuth L. u. 36.	Hrsz.: 34	-	lakóépület
16.	Kossuth L. u. 34.	Hrsz.: 36	-	lakóépület
17.	Kossuth L. u. 27.	Hrsz.: 43	-	lakóépület
18.	Kossuth L. u. 25.	Hrsz.: 48	-	lakóépület
19.	Kossuth L. u. 24.	Hrsz.: 46	-	lakóépület
20.	Kossuth L. u. 23.	Hrsz.: 47	-	lakóépület
21.	Kossuth L. u. 22.	Hrsz.: 48	-	lakóépület
22.	Kossuth L. u. 21.	Hrsz.: 49	-	lakóépület
23.	Kossuth L. u. 17.	Hrsz.: 58	-	lakóépület
24.	Kossuth L. u. 12.	Hrsz.: 63	-	kocsma, volt lakóépület,
25.	Kossuth L. u. 11.	Hrsz.: 64	-	lakóépület
26.	Kossuth L. u. 4.	Hrsz.: 71	-	lakóépület

szám	település	cím	hrsz	védettség
	Kóros	Kossuth L. utca - Református templom	77	M

védendő érték

A református templom későbarokk stílusban 1793-ban, míg a torony két évvel később épült. 1834-ben bővítették a hajót és így nyerte el szokatlanul hosszú formáját.

A templom első festett famennyezete 1795-ből való. A későbbiek feltehetően a bővítéssel egyidősek. Ennek megfelelően két különböző kazettafajta található itt.

A koraiak levegősek, s rajtuk szeszélyesen kanyarodik a virág- és indadísz, a későbbiek szigorúan komponáltak. A templom berendezése festett fa karzat, 1835-ből.

korrekciós javaslat

Örökségvédelmi törvény szerint minden munka engedélyköteles.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
2/1	Kóros	Petőfi utca 5. - lakóház, porta	98	H 1

védendő érték

Az utca hajlását követő, szabálytalan formájú telken a XIX. században épült az egykori, azóta megszűnt kivezető út mentén az utcára merőleges tömegű, nyeregtetős, oromfalas nagyméretű lakóház.

A kétablakos, tornácajtós utcai homlokzat eklektikus díszei eredetiek, a mives, áttört faajtó érték, csakúgy, mint a hosszoldalon futó félköríves árkádos tornác. A gazdasági rész az épület folytatásaként jelenik meg. Az istálló szimmetrikus elrendezésű kis nyílásai mellett a nagyméretű, félköríves, napsugármotívummal alakított pajtakapu, valamint a széles telek lakóházhhoz csatlakozó, téglapillérekkel tagolt tömör kerítésének megmaradt rövid szakasza védendő.

védelem módja

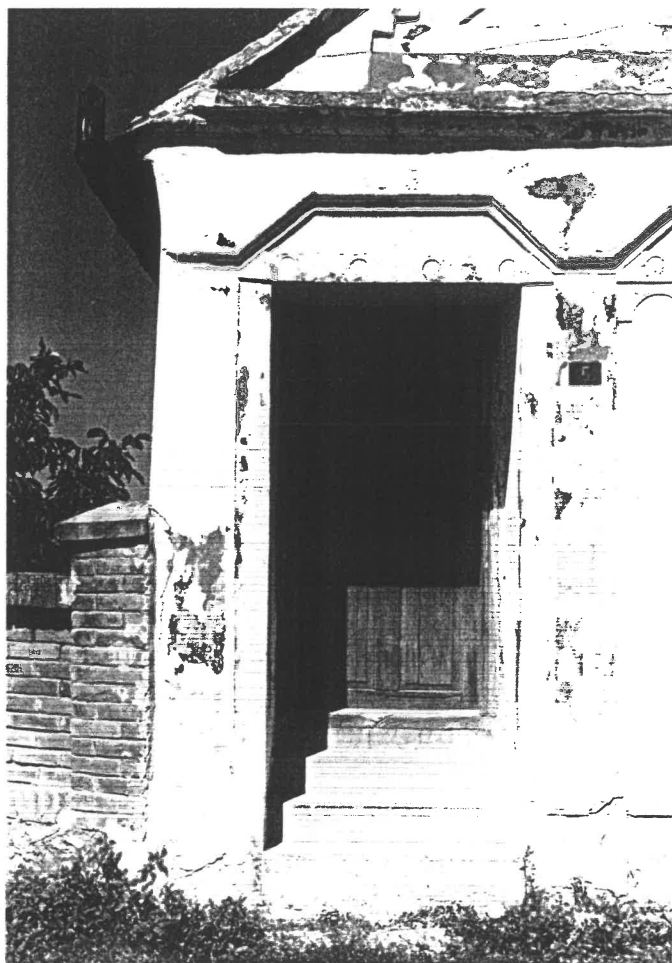
Az épület tetőszerkezetének mielőbbi felülvizsgálata, homlokzatok meszelése, fa nyílászárók kezelése, zöld színre történő mázolása.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hatsz	védettség
2/2	Kóros	Petőfi utca 5.	98	H 1

fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
3/1	Kóros	Petőfi utca 6. - lakóház, porta	97	H 1

védendő érték

A XIX. és XX. sz. fordulója körül született, hagyományos hosszanti tömegű, oromfalas, kétablakos, tornácajtós lakóépület, utcai homlokzata a függönyrojtszerű, eklektikus jellegű vakolatdíszítéssel, vésett tömör faajtóval, szegmensíves záródású, tömör mellvédű tornáccal, amely rövid félköríves szakasszal egészült ki. Az azonos szélességű és tetőhajtásszögű gazdasági épület része a háznak.

korrekciós javaslatok

A karbantartott épület utcai homlokzatának a dús tagozatok kiemelése nélkül, egyszínű fehér meszelése, a nyílászárók változatlan zöld festése.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
3/2	Kóros	Petőfi utca 6.	97	H 1

fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
4	Kóros	Petőfi utca 9. - lakóház, porta	94	H 1

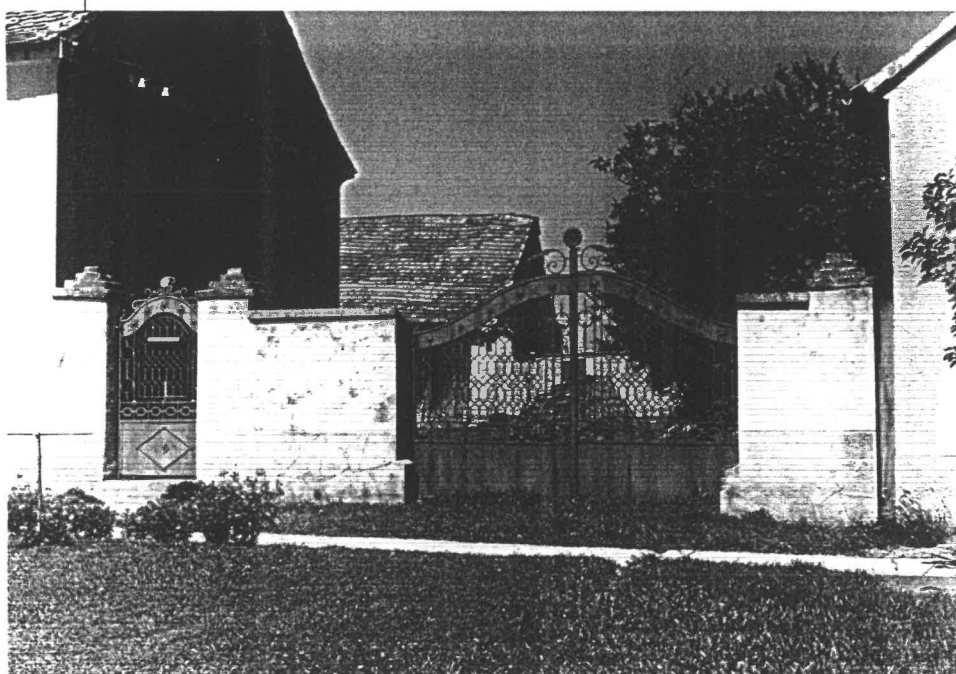
védendő értékek

Az épület arányos tömege, a polgárosodó falut jelző, utcával párhuzamos épületkialakítás, amely a vakolatdíszek zömének eltávolítása után is őrzi eredeti jellegét, a nyílásvonal és a homlokzati lizénák megtartásával, az épülethez csatlakozó tömören falazott, vakolt kerítéssel, a kapubálványokkal és a mives kovácsoltvas kapukkal, valamint a keresztszárnyként megjelenő melléképülettel.

korrekciós javaslat

Felújítás esetén analógiák, esetleg fotók alapján a homlokzati díszek, ablakkeretezések helyreállítandók. A kovácsoltvas kapu újbóli zöld mázolása és a homlokzat-színezés, meszelés gondos kiválasztása javasolt.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
5	Kóros	Petőfi utca 11. - lakóház	92	H 2

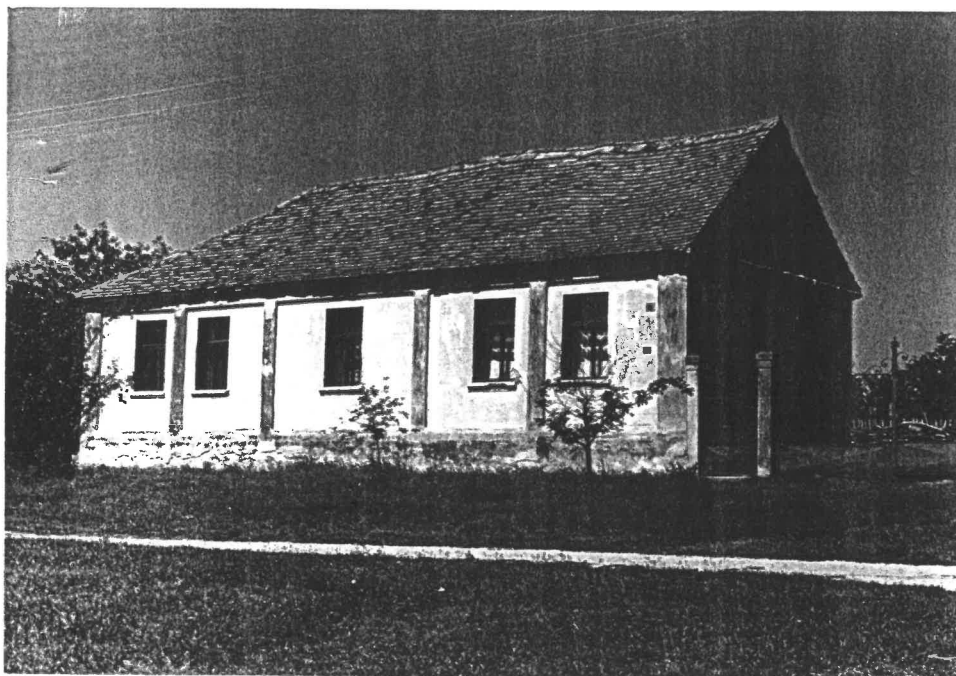
védendő értékek

Az utcával párhuzamos tömegű, polgárosodást jelző épületkialakítás, az eredeti nyílásvonal és nyílászárók, a párkányok és vakolt lizénák, a homlokzati ablakkeretezések elpusztulása ellenére is értéket jelentenek, a kovácsoltvas kapuval együtt.

korrekciós javaslat

Felújítás esetén a jelenlegi állapot megőrzésén túl – a XX. sz. elején született hasonló épületek vagy fotók alapján – a homlokzati díszek helyreállítása javasolt.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
6	Kóros	Petőfi utca 13. - lakóház	90	H 1

védendő értékek

Az épület utcára merőleges nyeregtetős, oromfalas, arányos tömege, hagyományos kétablakos, tornácajtós utcai homlokzata eredeti nyílászárókkal, tágállású egyenes záródású pilléres, mellvéddel képzett tornáca, és falazott tömör, vakolt kerítése kapubálványokkal.

korrekciós javaslat

A homlokzatok javítása során célszerű mellőzni a cementet. Simított felületképzés után fehér meszelést kell végezni, a lábazat sötétszürke színének megtartásával a nyílászárók mázolását okker vagy zöld színben javasolt végezni. A kerítés durva simítása után meszelhető.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
7	Kóros	Petőfi utca 16. - lakóház	87	H 1

védendő értékek

A XX. sz. első felében épült lakóház utcára merőleges nyeregtetős, oromfalas, arányos tömege, kétablakos homlokzata a befalazott tornácajtó mélyedéssel és az eredeti nyílászárókkal, tágállású, egyenes záródású pilléres mellvéddel képzett tornáca.

korrekciós javaslat

Felújítás esetén fehér meszelés és zöld mázolás javasolt.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
8/1	Kóros	Petőfi utca 17. - lakóporta	86	H 1

védendő értékek

A gazdasági épülettel egybeépült lakóépület utcára merőleges gerincű, nyeregtetős, oromfalas arányos tömege, kétablakos homlokzata, befalazott íves tornácajtó mélyedéssel, markáns vízvető párkánnyal és tágállású egyenes záródású mellvédes pillértornáccal.

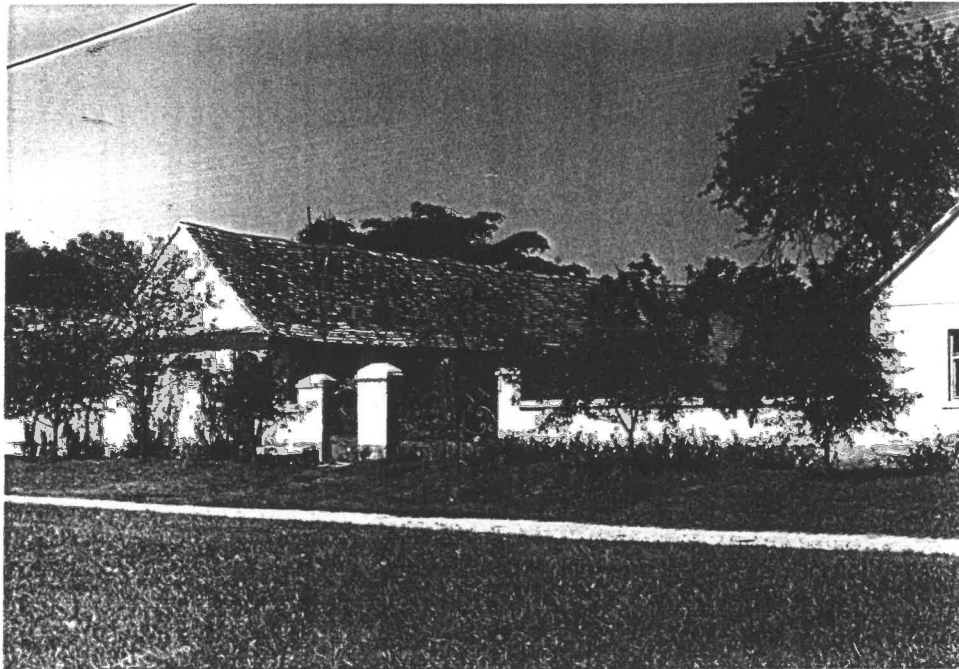
Az udvaron keresztbefordított góré alatt ólak.

Az utcai homlokzathoz csatlakozó, tömör, falazott vakolt kerítés a súlyos, kiemelt kapubálványokkal, szecessziós jellegű kovácsoltvas kerítéssel hangsúlyos része az utcaképnek.

korrekciós javaslat

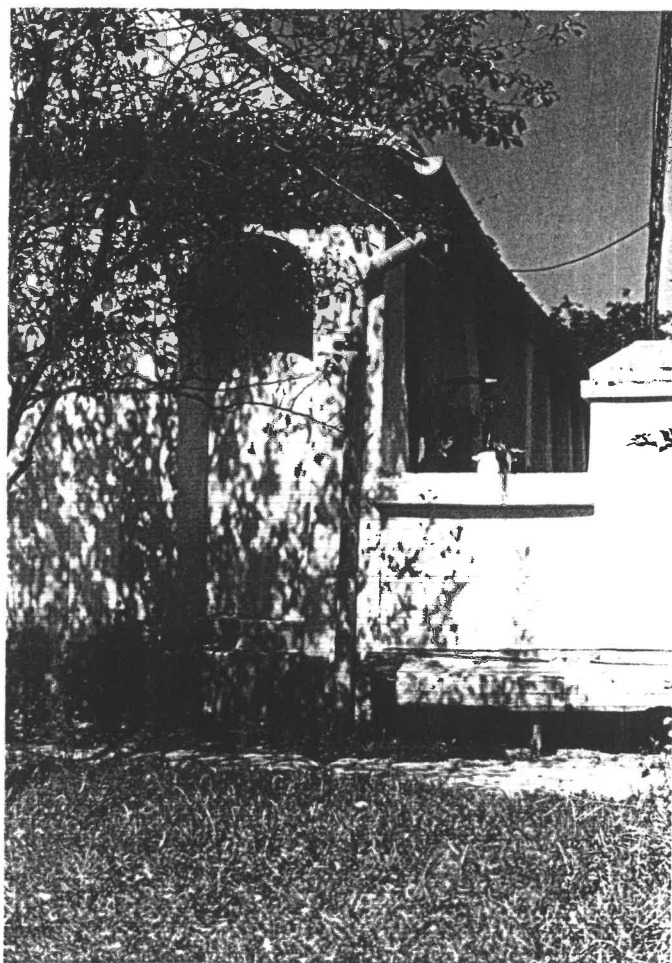
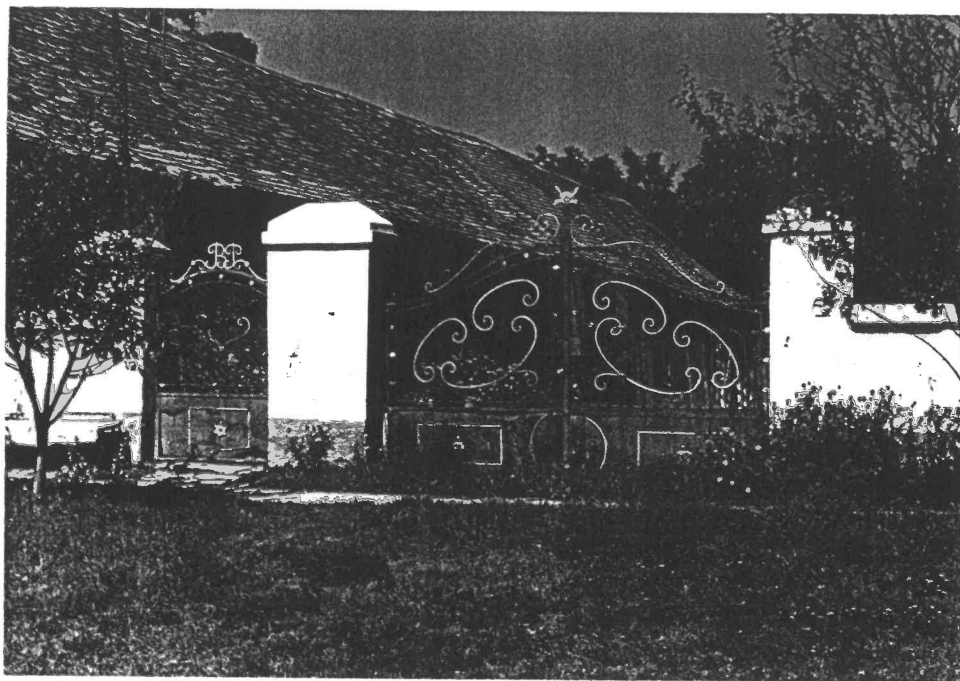
Felújítás esetén egyszínű fehér meszelés, az eredeti nyílászárók megtartása, visszaállítása, és azok okker, vagy zöld színű mázolása javasolt.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hatsz	védettsé
8/2	Kóros	Petőfi utca 17.	86	H 1

fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
9/1	Kóros	Rákóczi u. 15. - lakóporta	120	H 1

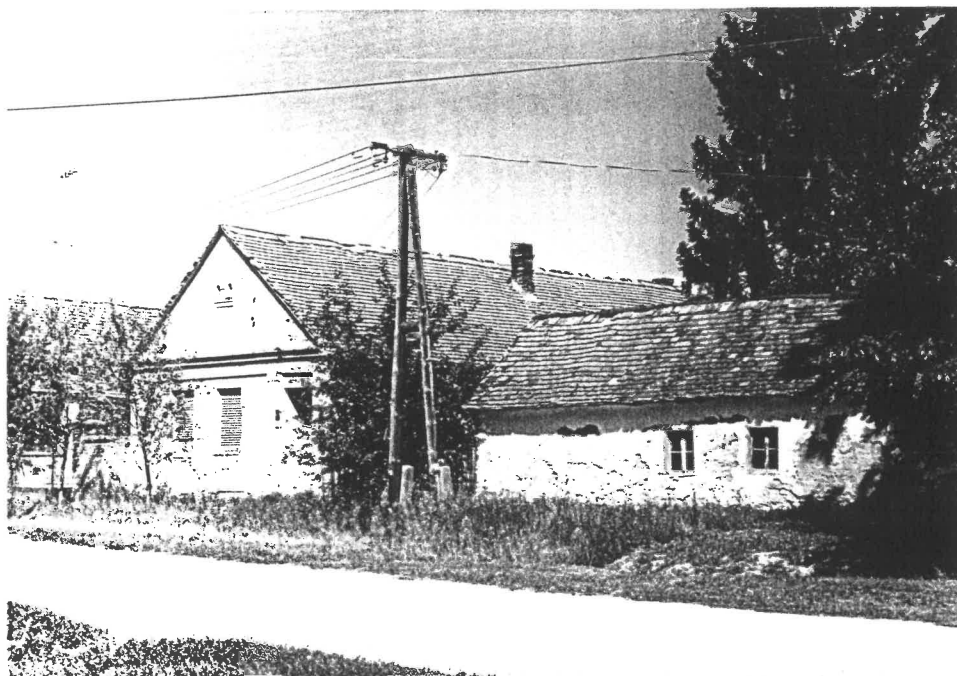
védendő értékek

A XIX. sz. és a XX. sz. fordulóján épült lakóház, utcára merőleges, nyeregtetős, oromfalas arányos tömege, kétablakos, tornácajtós homlokzata a markáns vízvető párkánnyal és az egyszerű vakolt tagozatokkal, mellvédes tornáccal, és vésett fa bejárati ajtóval, valamint az utcán megjelenő, azzal párhuzamos tömegű, alacsony melléképülettel és az udvaron keresztbe fordított fa góréval.

korrekciós javaslat

A vakolat és a díszek helyreállítása után egységes fehér meszelés, valamint okker színű mázolás javasolt.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
9/2	Kóros	Rákóczi utca 15.	120	H 1

fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
10	Kóros	Rákóczi u. 20. - lakóház	115	H 1

védendő értékek

Az utcára merőleges tömegű nyeregtetős, oromfalas lakóház arányos tömege, az utcai áttört fa tornácajtó, az épület hosszoldalán végigfutó félköríves árkádos, mellvédes tornác, a falazott tömör kerítés a vaskos kapubálványokkal.

korrekciós javaslat

Felújítás esetén az utcai homlokzat két álló ablakának eredeti formában való helyreállítása, a tornácajtó és a kerítés javítása, vakolat leverése, durván simított vakolása és fehér meszelése.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
11	Kóros	Rákóczi u. 21. - lakóház	114	H 1

védendő értékek

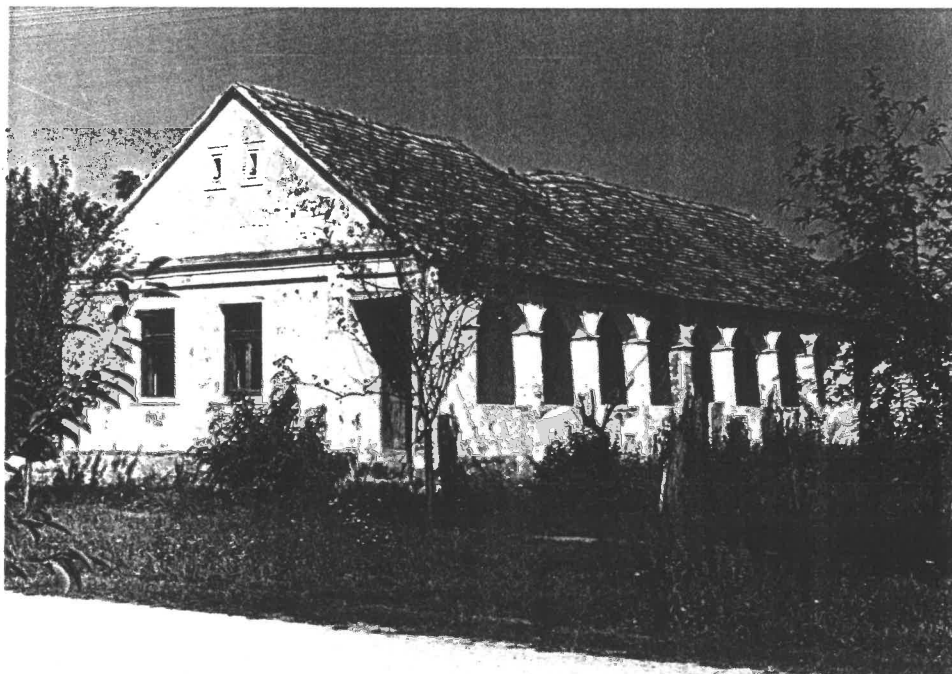
Az utcára merőleges tömegű nyeregtetős, ormfalas lakóház arányos tömege, a kétablakos, tornácajtós, erőteljes vízvető párkánnyal osztott utcai homlokzat az eredeti nyílászárókkal, és a hosszoldalon végigfutó félköríves árkádos, mellvédes tornác.

korrekciós javaslat

Az épület tetőszerkezete sürgős javításra szorul.

A homlokzatjavítások után fehér meszelést és zöld mázolást kell végezni.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hatsz	védettség
12/1	Kóros	Kossuth L. u. 4. - lakóporta	71	H 1

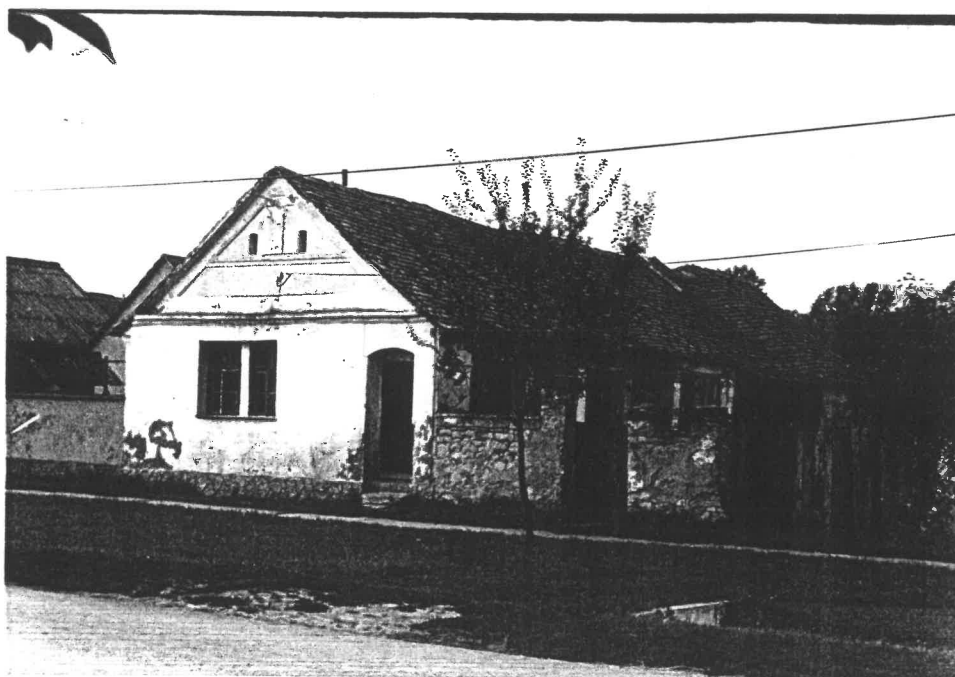
védendő értékek

A hagyományos hosszanti tömegű, utcára merőleges gerincű nyeregtetős lakóépület tömege, vakolatdíszes, vízvető párkányos ormfala, áttört fa utcai tornácajtós homlokzata, egyenes záródású, pilléres tornáca, az egybeépített nyitott szín, az udvaron a lakóépülettel párhuzamosan utcai ormfallal épült sütőház, nyári konyha, és a két épületet összefogó tömör falazott kerítés a kapubálványokkal.

korrekciós javaslat

A tető sürgős átrakásra szorul, a tetőszerkezet felülvizsgálata és javítása után. A kerítés durva vakolatjavítását követően egységes fehér meszelés szükséges a melléképülettel és lakóépülettel együtt. Fontos a tornácbejáró ajtó megtartása és kijavítása, valamint a homlokzati nyílásrend visszaállítása.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
12/2	Kórós	Kossuth L. utca 4.	71	H 1

fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
13	Kóros	Kossuth L. u. 12. - lakóház	63	H 1
védendő értékek Az utcára merőleges nyeregtetős, oromfalas vízvető párkányos kétablakos, tornácajtós lakóépület tömege és részletei, az udvari egyenes záródású pilléres, mellvédekkel képzett tornáccal.				
korrekciós javaslat Az idegen előtetők stb. eltávolítása után a jó műszaki állapotban lévő épület a környezetéhez alkalmazkodó egységes fehér festése, meszelése.				
helyszínrajz, fotó 				

szám	település	cím	hatsz	védettség
14	Kóros	Kossuth L. utca 17. - lakóház	58	H 2

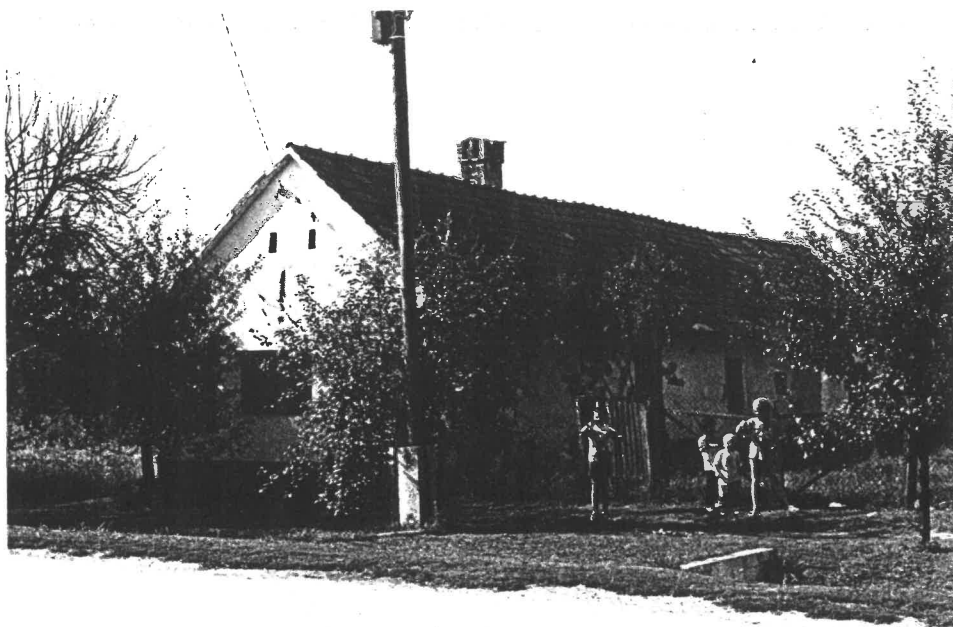
védendő értékek

Az utcára merőleges nyeregtetős, oromfalas, egyszerű , szegényparaszti lakóház tömege.

korrekciós javaslat

Az épület felújítása esetén az utcai homlokzat nyílásrendjének visszaállítása az eredeti állóablakok behelyezésével.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hatsz	védetség
15	Kóros	Kossuth L. utca 21. - lakóház	49	H 2

védendő értékek

Az utcára merőleges nyeregtetős, oromfalas, tornác nélküli lakóház tömege, udvari nyílásrendje.

korrekciós javaslat

Az épület felújítása esetén az utcai homlokzat nyílásrendjének két arányos méretű ablakkal történő helyreállítása, majd simított felületen történő fehér meszelése.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
16	Kóros	Kossuth L. utca 22. - lakóház	48	H 2

védendő értékek

Az utcára merőleges nyeregtetejű, oromfalas, kétablakos homlokzatú, tornác nélküli lakóház tömege.

korrekciós javaslat

Felújítás esetén az utólag felfalazott homlokzati falszakasz kibontása, amely a széles ereszalja elé készült, megváltoztatva az épület arányait. Az épület egységesen fehér meszelése.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
17	Kóros	Kossuth L. utca 23. - lakóház	47	H 1

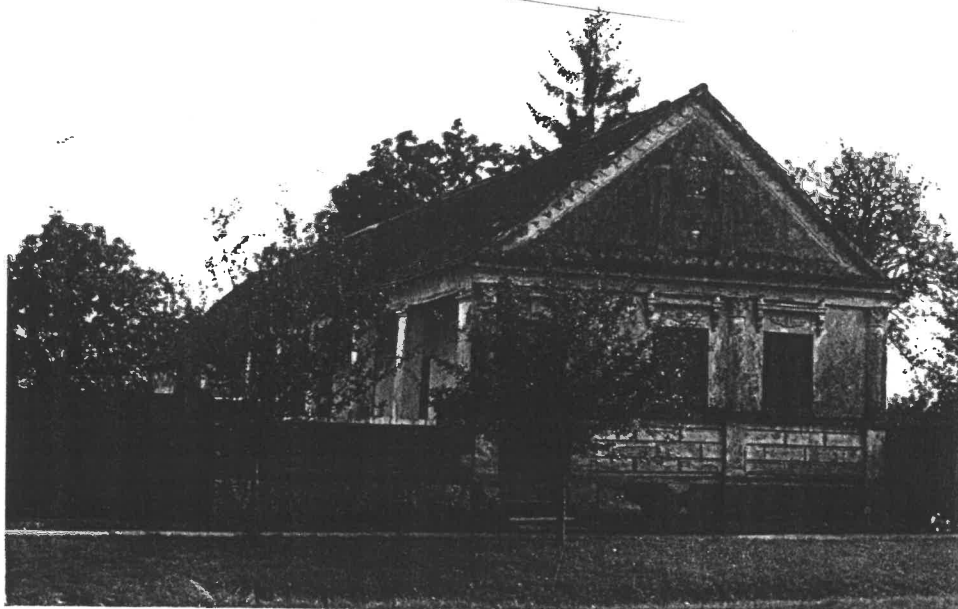
védendő értékek

A hagyományos, utcára merőleges nyeregtetejű, oromfalas lakóépület tömege, a vakolatdíszes oromfal, az eklektikus díszítésű, kétablakos, tornácajtós utcai homlokzat, az egyenes záródású, pilléres, mellvéddel képzett tornác, és a tömör falazott kerítés.

korrekciós javaslat

Az épület vakolatdíszjeinek megtartása, szükség esetén javítása után a homlokzat egységes vajsínű, vagy fehér festése, meszelése, a nyílászárók zöld mázolásával.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
18	Kóros	Kossuth L. utca 24. - lakóház	46	H 1

védendő értékek

A polgárosodó falura jellemző, utcával párhuzamos nyeregtetős épület hajlított tömege, utcai homlokzatán vakolatdíszekkel és az udvari oromfal alatti sajátos, rövid, egyenes záródású pilléres tornác, az utcai bejárat a vésett faajtóval, a hátsó udvari homlokzat, valamint a tömör falazott kerítés.

korrekciós javaslat

A homlokzatok nyílásrendjének megőrzése, illetve visszaállítása.

Az épület halvány, világos, egyszínű festése, meszelése a kerítéssel együtt.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hatsz	védettsé
19	Kóros	Kossuth L. utca 25. - lakóház	45	H 1

védendő értékek

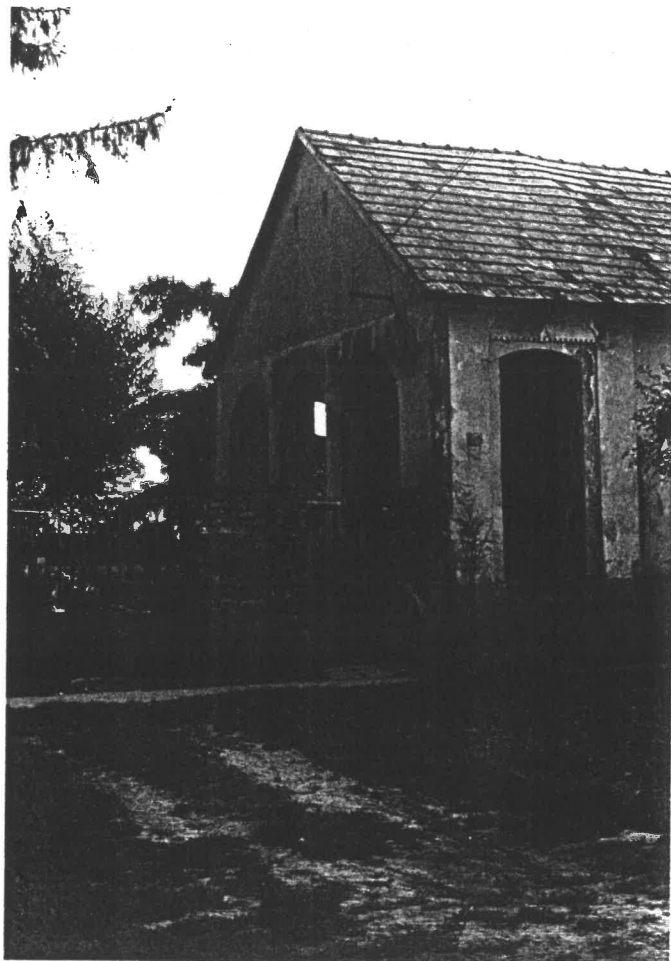
A polgárosodó falura jellemző, utcával párhuzamos nyeregtetős épület tömege, utcai homlokzatán vakolatdíszekkel, és az udvari oromfal alatti sajátos, rövid, félköríves árkádos tornác, az utcai bejáratí vésett fa ajtóval, valamint a hátsó udvar homlokzata.

korrekciós javaslat

A homlokzatok nyílásrendjének megőrzése, illetve visszaállítása.

Az épület halvány világos egyszínű festése, meszelése.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
20	Kóros	Kossuth L. utca 27. - lakóház	43	H 1

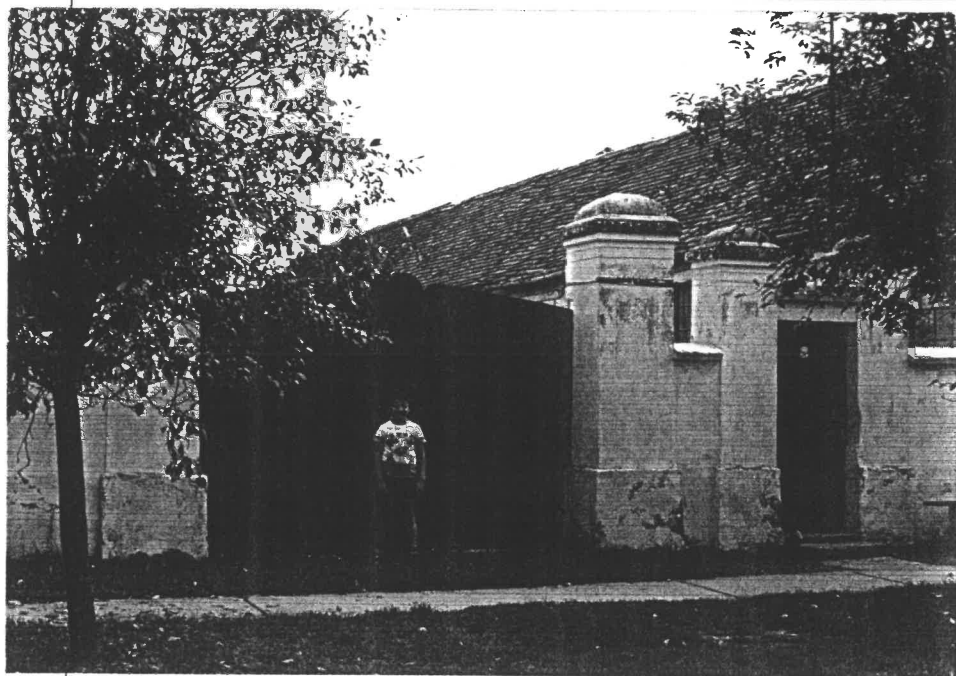
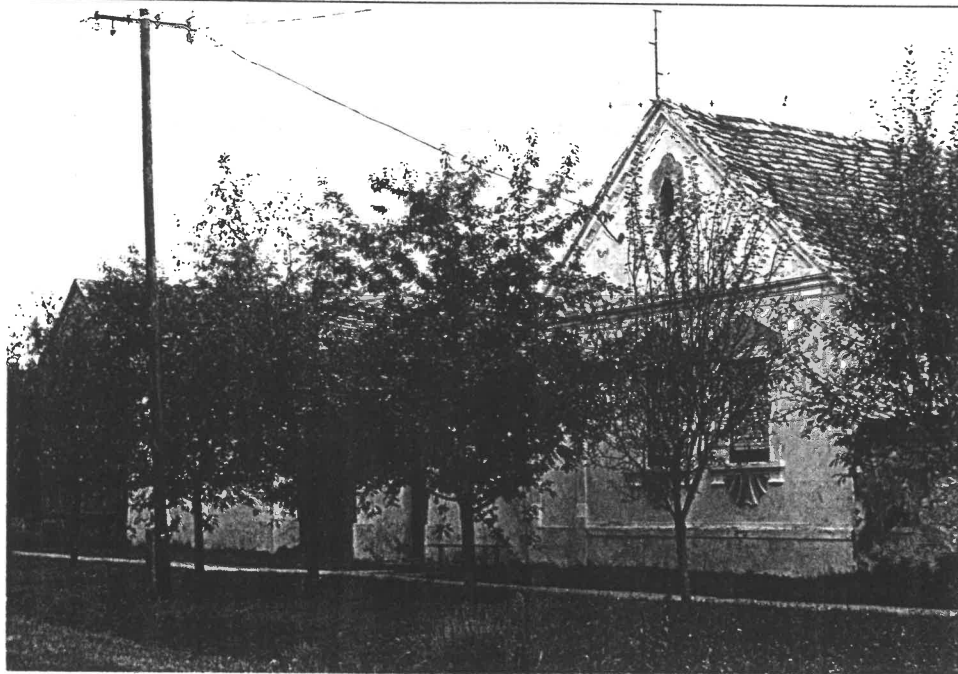
védendő értékek

Az utcára merőleges gerincű nyeregtetős, oromfalas lakóépület tömege a kétablakos, tornácajtós, dús eklektikus díszítésű utcai homlokzatával, valamint a tömör falazott vakolt kerítéssel és a rendkívül súlyos tömegű kapubálványokkal.

korrekciós javaslat

A homlokzat újrafestése esetén egyszínű festés javasolt, valamint a beüvegezett oldaltornác kiszabadítása.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
21	Kóros	Kossuth L. utca 34. - lakóház	36	H 1

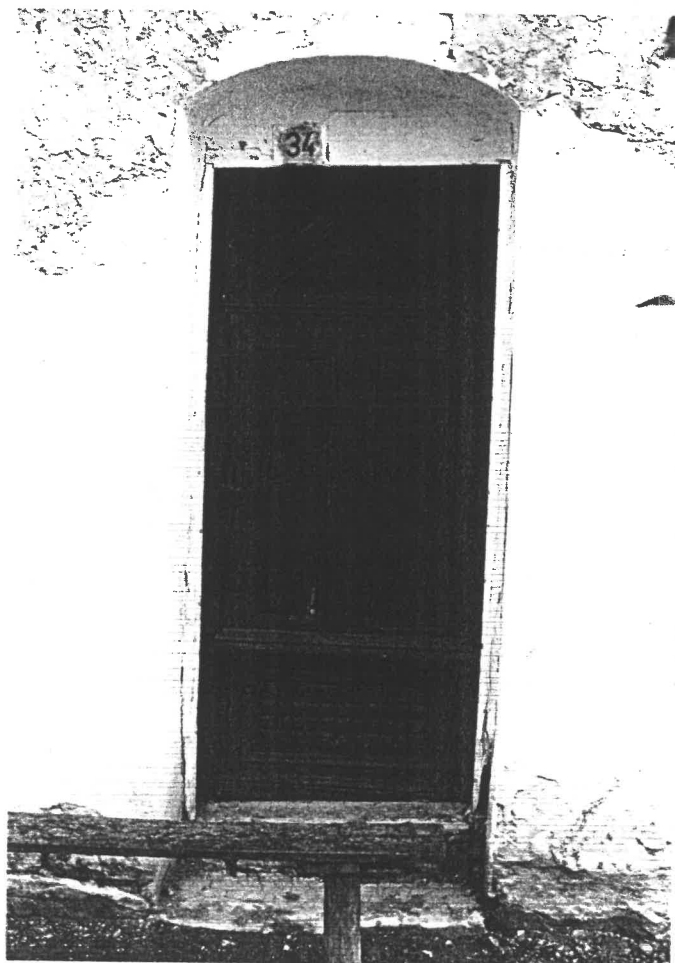
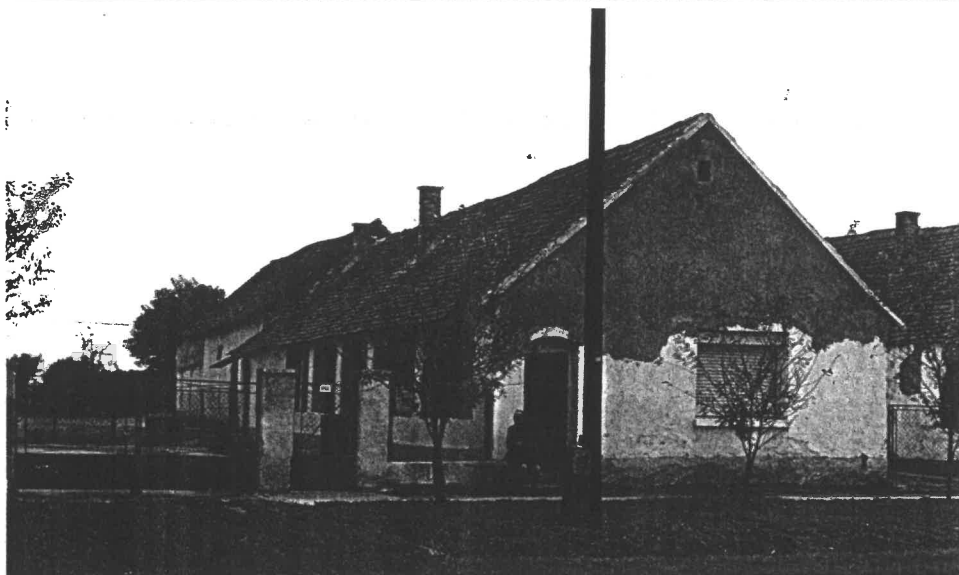
védendő értékek

A hagyományos formálású, hosszanti elrendezésű, utcára merőleges nyeregtetős, oromfalas lakóépület tömege az egybeépült gazdasági épülettel együtt, vésett fa tornácajtós utcai homlokzat, az egyenes záródású pilléres, mellvéddel képzett tornác.

korrekciós javaslat

Felújítás esetén javasolt a két arányos méretű állóablak visszahelyezése az utcai homlokzatra, majd az egységes fehér meszelés és zöld mázolás.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
22	Kóros	Kossuth L. utca 36. - lakóporta	34	H 1

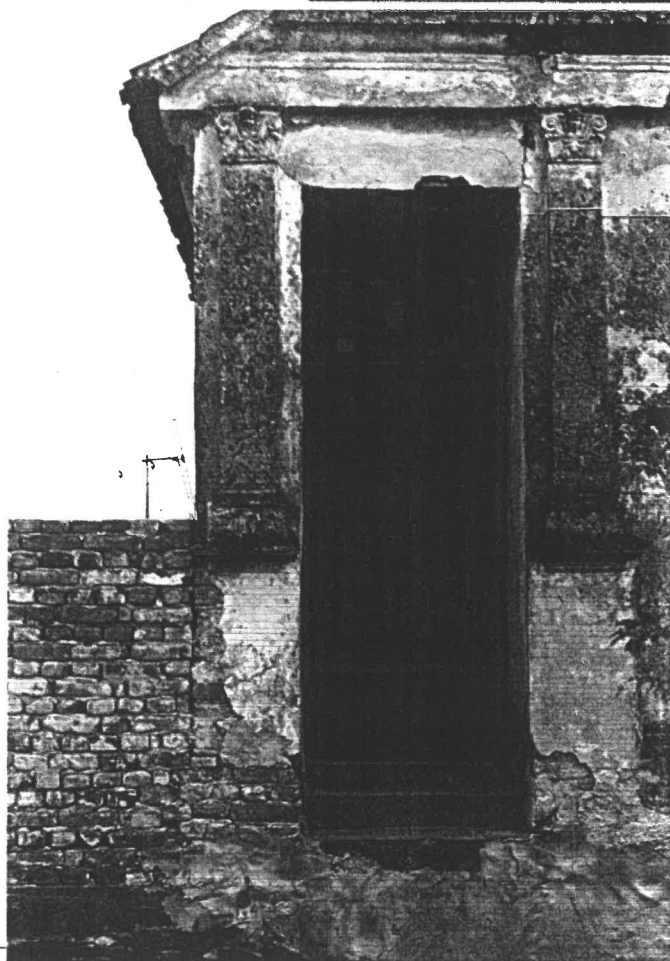
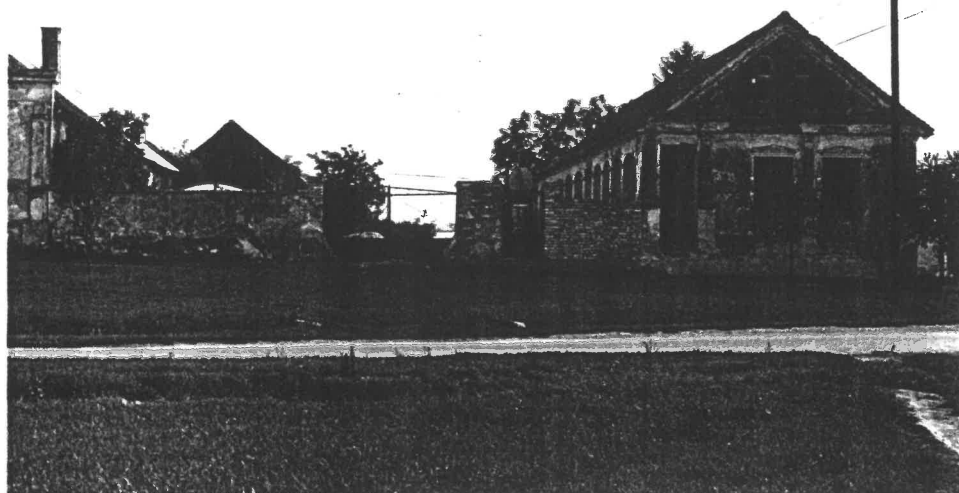
védendő értékek

Az utcára merőleges nyeregtetejű, oromfalas lakóépület tömege, a vakolatdíszes oromfal, az eklektikus jellegű, kétablakos, vésett fa tornácajtós utcai homlokzat, az íves záródású pilléres, mellvéddel képzett tornác, és a tömör falazott kerítés az udvaron álló emelt fa góréval együtt.

korrekciós javaslat

Az épület homlokzati díszének megőrzése, kijávítása, rendkívül szép tornácajtó restaurálása, a homlokzat egyszínű halvány festése, vagy meszelése, a nyílászárók zöld mázolósa, a kerítés vakolatjavítása és az épülettel azonos festése, meszelése.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hatsz	védettség
23	Kóros	Kossuth L. utca 37. - lakóporta	33	H 1

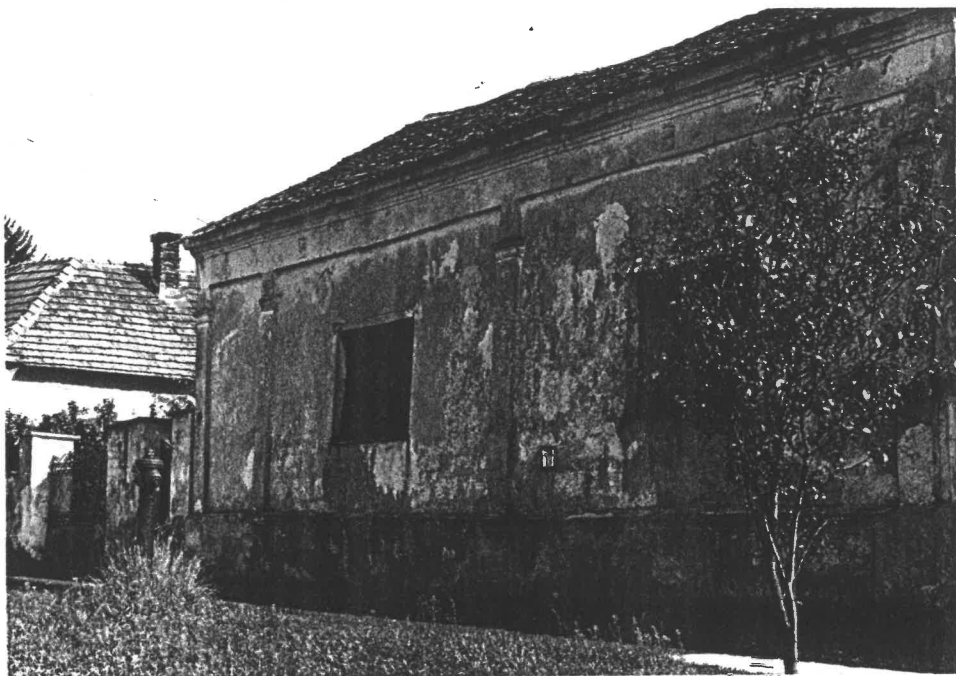
védendő értékek

A polgárosodó falura jellemző, utcával párhuzamos nyeregtetős épület hajlított tömege, utcai homlokzatán vakolat díszekkel és az udvari oromfal alatti sajátos, rövid, szegmens-íves záródású, kis pilléres tornác, a hátsó udvari homlokzat, valamint a tömör falazott kerítés a szép kovácsoltvas kapukkal.

korrekciós javaslat

A homlokzatok nyílásrendjének helyreállítása, az utcai tornácajtó fotók vagy analógiák alapján való rekonstrukciója, majd az épület és a kerítés egységes halványszínű festése, mázolósa, valamint a nyílászárók okker vagy zöld mázolósa, a vaskapu rozsdátlanítás utáni sötét vagy a nyílászárókkal azonos zöld mázolósa.

helyszínrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
24	Kóros	Kossuth L. utca 38. - lakóház	32	H 1

védendő értékek

A polgárosodó falu központjára jellemző, utcával párhuzamos nyeregtetős épület hajlított tömege, utcai homlokzatának egyszerű vakolatdíszei, az udvari oromfal alatti sajátos, rövid, íves záródású, pilléres, mellvéddel alakított kis tornác, amely az épület hátsó udvari részét is követi, továbbá a súlyos kapubálványokkal tagolt, tömör falazott kerítés.

korrekciós javaslat

Az utcai homlokzat nyílásrendjének helyreállítása, az utcai tornácajtó fotók vagy analógiák alapján való rekonstrukciója, majd az épület és kerítés vakolatjavítás utáni halvány színű festése, meszelése valamint a nyílászárók okker vagy zöld mázolása, a hiányzó vaskapu helyett sűrűléces magas kapu javasolt.

helyszinrajz, fotó

szám	település	cím	hrsz	védettség
25	Kóros	Kossuth L. utca 39. - lakóház	31	H 1

védendő értékek

Az egykori református lelkészlak egyszerű hajlított tömege, homlokzata az eredeti nyílászárókkal, a díszes, tömör falazott kerítés és kapu pillérek, valamint a mívés munkával készült vaskerítés.

korrekciós javaslat

A rendkívüli értéket képviselő festett kazettás református templom közvetlen környezetének méltó formálása miatt kiemelten fontos és sürgős a volt lelkészlak helyreállítása az eredeti formában.

helyszínrajz, fotó

